

Posudek na bakalářskou práci Dominika Rašky Spravedlivé hodnocení žáků ve škole – očima žáků a učitelů

Téma bakalářské práce je vysoce aktuální a je zpracováno s nadprůměrnou erudicí a vhladem do problematiky. Rozsah práce je nadstandardní a rozdělení na teoretickou a empirickou část přiměřené a vyvážené.

Teoretická část je široce rozklenutá mezi individuální (psychologickou) rovinou hodnocení ve vztahu učitel – žák a společenskou (sociologickou) rovinou spravedlivosti vzdělávacího systému. Empirická část se tak přirozeně soustředí jen část předestřené problematiky.

Používaná odborná terminologie logicky osciluje mezi psychologii a sociologií. V oblasti terminologie pedagogické jsou používány pojmy *student* a *žák* jako synonyma, což nepovažuji za šťastné. Lepší by bylo používat pouze pojem *žák*, který je platný pro nižší i vyšší sekundární stupeň vzdělávání. (Zdůvodnění v pozn. 1 na s. 10 nepovažuji za dostatečné.) Používání pojmu *vyučující* také není příliš obvyklé. Používá se ve školní praxi, ale za vhodnější bych považoval pojem *učitel*.

Metody empirického výzkumu (anketa jako východisko k hloubkovým rozhovorům) byly vybrány adekvátně ke zkoumanému problému. Výběr konkrétních účastníků rozhovorů podle jejich zájmu („nejochotnější se zúčastnit“) je poněkud vágní. Další možnost by bylo analyzovat výpovědi těchto studentů v anketě a následně z nich účastníky vybrat s ohledem na to, jaké odpovědi napsali.

Oceňuji důslednost v dodržování etických aspektů výzkumu, konkrétně souhlas zákonných zástupců s využitím získaných dat. Z textu BP není jasné, jestli se rozhovory konaly před získáním souhlasu nebo až po něm.

Při popisu analýzy dat se poměkud nepřesně mluví o „dvou technikách“, totiž transkripci a kódování. Transkripce je úprava dat pro analýzu, o analýzu v pravém slova smyslu se ještě nejedná, to je až samo kódování. Autor uvádí v metodologii pojmy *teoretická saturace*, *axiální a selektivní kódování*, aniž by zmínil design tzv. zakotvené teorie. Popsaný analytický postup vytváření kódovacího systému je logický, ale nejedná se o axiální kódování. Nevyužívá paradigmatického modelu ani jinak volněji nepostupuje „po ose“. Ukázky kódování naznačují, že výroky účastníků jsou organizovány spíše kolem „stěžejních oblastí“, které autor použil jako interpretační rámec.

V odpovědích na otázku, co by školní aktéři na hodnocení změnili, se objevují témata, která byla zmíněna již dříve. Interpretační rámec tak v podstatě odpovídá kladeným otázkám. Tady by bylo vhodnější interpretační rámec (podkapitoly) přestrukturovat. Tomu by napomohlo, kdyby byla interpretace výsledků doplněna schématem, které by naznačilo vztahy „stěžejních oblastí“ k centrálnímu pojmu spravedlivosti hodnocení. Doporučuji si taková schéma připravit k obhajobě (např. ve formě pojmové mapy).

Při čtení vybraných výroků je evidentní, že někteří respondenti mají hodnocení z aidentické se známkováním, jiní pojem hodnocení chápou šířeji. To může být zdrojem potenciálních nedorozumění. Domnívám se, že v teoretické části by bylo žádoucí známkování podrobněji zasadit do celkového rámce hodnocení ve škole.

Popis „stěžejních bodů“ začíná shrnutím obsahu podkapitoly, za vhodnější bych považoval shrnutí až na konci.

Sílnou stránkou kvalitativního výzkumu je deskripce problematiky z perspektivy aktérů. Zařazení pohledu žáků a učitelů za sebou považuji za správný a přehledný přístup. Trochu to oslabují hodnotící výroky autora. Ty by bylo vhodnější soustředit až v závěru práce a perspektivu aktérů jimi nerozměňovat.

Síla kvalitativního rozhovoru spočívá v potenciálu pronikat do hloubky např. když student uvádí, že mu učitel přilepšuje, měla by okamžitě následovat otázka, čím si to student vysvětluje. Jazyk aktérů školního života skrývá mnohá úskalí, nejenže některá slova mají jiný význam v praxi a jiný v pedagogické vědě (srovnej např. pedagog a pedagog), ale občas přináší i pojmy z jiných oborů. Mám na mysli výroky o hodnocení jako trestu, případně odměně. Tady přesahují do otázek etických.

Drobné konkrétní nedostatky (Shánilová 2010 je citovaná v textu není uvedena v seznamu literatury, naopak Helus (2006) je uveden v seznamu literatury a není citován v textu) nenaruší celkově velmi dobrý pocit, který si z přečtení práce odnáším. Naznačené směry dalšího výzkumu by bylo škoda nevyužít.

Závěr: Bakalářská práce Dominika Rašky po formální i obsahové stránce splňuje požadavky na kvalifikační práci pro ukončení bakalářského studia. Doporučuji práci k obhajobě.

Karel Starý